

บทที่ 3
ผลการดำเนินงาน

กลุ่มงานที่ 1 การเสริมสร้างศักยภาพชุมชน

กิจกรรมที่ 1.1 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตผักไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

การฝึกอบรมการผลิตผักปลอดสารพิษมีเกษตรกรเข้าฝึกอบรมทั้งหมด 34 คน จากพื้นที่เป้าหมาย 3 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านร่องซุด และบ้านแม่ฮ่องใต้ ต.แม่ก๊า อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ และเกษตรกร ต.บ้านกาด อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ในการฝึกอบรมครั้งนี้ได้แบ่งเกษตรกรออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ฝึกอบรมให้กับเกษตรกร บ้านร่องซุด และ บ้านแม่ฮ่องใต้ ต.แม่ก๊า อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ จำนวน 16 คน ระยะเวลาในการฝึกอบรม 3 วัน ตั้งแต่ วันที่ 4 - 6 เดือน พฤษภาคม 2552

กลุ่มที่ 2 ฝึกอบรมให้กับเกษตรกร ต.บ้านกาด อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ จำนวน 18 คน ระยะเวลาในการฝึกอบรม 3 วัน ตั้งแต่ วันที่ 11- 13 เดือน พฤษภาคม 2552 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

กำหนดการ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การผลิตผักปลอดสารพิษ

วันที่ 4 พฤษภาคม 2552 และ 11 พฤษภาคม 2552

เวลา 08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียน
เวลา 08.30 – 10.00 น.	บรรยายเรื่อง การผลิตผักปลอดสารพิษ โดย นายจตุรงค์ พวงมณี
เวลา 10.00 – 10.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
เวลา 10.15 – 12.00 น.	บรรยายเรื่อง การผลิตผักปลอดสารพิษ โดย นายจตุรงค์ พวงมณี
เวลา 12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 – 14.00 น.	บรรยายเชิงปฏิบัติการเตรียมแปลง การปลูกรัก การทำกับดักแมลง โดย นายจตุรงค์ พวงมณี และคณะ
เวลา 14.00 - 14.15 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
เวลา 14.15 - 16.00 น.	บรรยายเชิงปฏิบัติการเตรียมแปลง การปลูกรัก การทำกับดักแมลง โดย นายจตุรงค์ พวงมณีและคณะ

วันที่ 5 พฤษภาคม 2552 และ 12 พฤษภาคม 2552

- เวลา 8.30 – 10.15 น. บรรยายเชิงปฏิบัติวิธีการ การผลิตเชื้อราไตรโคเดอร์มา เพื่อใช้ป้องกันกำจัดเชื้อราปรสิต สาธิตวิธีการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการผลิตพืชผัก โดย นาง กุหลาบ อุดสุข และคณะ
- เวลา 10.15 – 10.30 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- เวลา 10.30 – 12.00 น. บรรยายเรื่อง โรคพืชผักที่สำคัญ และปฏิบัติการวินิจฉัยโรคพืช โดย นาย ศักดิ์มนตรี นาชัยเวียง
- เวลา 12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- เวลา 13.00 – 14.15 น. บรรยายเรื่อง แมลงศัตรูของพืชผัก โดย นายระพีพงษ์ เกษตรสุนทร
- เวลา 14.15 – 14.30 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- เวลา 14.30 – 16.00 น. บรรยายเรื่อง การตลาดผักปลอดสารพิษ และการบันทึกข้อมูลฟาร์ม โดย นางกุศล ทองงาม

วันที่ 6 พฤษภาคม 2552 และ 13 พฤษภาคม 2552

- เวลา 8.00 - 9.00 น. เยี่ยมชมตลาดนัดผักปลอดสารพิษ ณ สถานีวิจัยเกษตรเขตชลประทาน โดย นายจตุรงค์ พวงมณี และคณะ
- เวลา 9.00 - 12.00 น. ทักษะศึกษาดูงานการผลิตผักปลอดสารพิษเครือข่ายเกษตรแม่ปิง โดย นายจตุรงค์ พวงมณี และคณะ
- เวลา 12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน
- เวลา 13.00 - 14.15 น. บรรยายเรื่อง มาตรฐานพืชผักปลอดสารพิษ โดย สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1
- เวลา 14.15 - 14.30 น. พักรับประทานอาหารว่าง
- เวลา 14.30 – 15.30 น. การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ โดย ดร. อรวรรณ ฉัตรศรีรุ่ง
- เวลา 15.30 - 16.00 น. สรุปผลการฝึกอบรม และปิดการฝึกอบรม

รายชื่อเกษตรกรผู้เข้าฝึกอบรมการผลิตผักปลอดสารพิษ

รายชื่อผู้เข้าร่วมฝึกอบรม **บ้านวังไผ่ (ต.ท.ว.)** 11/25/53

วันที่ **4-6 พฤษภาคม**

ณ สถานีวิทยุเกษตรเขตชลประทาน ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	ลายเซ็น
1	ทรี mm	24 หมู่ 10 ต.แม่แก้ว อ.สันป่าตอง		มรี mm
2	ทอริ่งทอ ทอริ่งทอ	42 หมู่ 10 ต.แม่แก้ว อ.สันป่าตอง		
3	ทอริ่งทอ ทอริ่งทอ	91/2 หมู่ 10 ต.แม่แก้ว อ.สันป่าตอง		ทอริ่งทอ
4	ทอริ่งทอ ทอริ่งทอ	102 หมู่ 10 ต.แม่แก้ว อ.สันป่าตอง		ทอริ่งทอ
5	ทอริ่งทอ สย/100	16 ต.แม่แก้ว อ.สันป่าตอง		ทอริ่งทอ
6	ทอริ่งทอ สย/100	102 หมู่ 10 ต.แม่แก้ว อ.สันป่าตอง		ทอริ่งทอ
7	ทอริ่งทอ สย/100	75/2 หมู่ 10 ต.แม่แก้ว อ.สันป่าตอง		ทอริ่งทอ
8	ทอริ่งทอ สย/100	8/1 หมู่ 8 ต.แม่แก้ว อ.สันป่าตอง	089-5551362	ทอริ่งทอ
	เพ็ญศรี อธิษฐาน	วังจืด หมู่ 10 ต.แม่แก้ว	053 837785	เพ็ญศรี
	วิภา ขาวจืด	วังจืด หมู่ 10 ต.แม่แก้ว	053 837775	วิภา ขาวจืด
1	อินสม ไชยพันธ์	26 หมู่ 10 ต.แม่แก้ว อ.สันป่าตอง		อินสม ไชยพันธ์
2	อินสม ไชยพันธ์	08/10 ต.แม่แก้ว อ.สันป่าตอง		อินสม ไชยพันธ์
3	อินสม ไชยพันธ์	29/10-แม่แก้ว อ.สันป่าตอง		อินสม ไชยพันธ์
4	อินสม ไชยพันธ์	143 หมู่ 10 ต.แม่แก้ว อ.สันป่าตอง		อินสม ไชยพันธ์
5	อินสม ไชยพันธ์	54/1 หมู่ 8 อ.สันป่าตอง		อินสม ไชยพันธ์
6	อินสม ไชยพันธ์	60/1 หมู่ 8 อ.สันป่าตอง		อินสม ไชยพันธ์

ก.ม.

รายชื่อผู้เข้าร่วมฝึกอบรม ๑. มีนาคม ๐.1๕๑๖

วันที่ 11-13 พฤษภาคม 2552

ณ สถาบันวิจัยเกษตรเขตชลประทาน ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่	โทรศัพท์	ลายเซ็น
1	นางทอง นุช	16/3 ม.2 ต.บ้านลาด		ทอง
2	นางสัมพันธ์ นุชโพธิ์	89 ม.7 ต.บ้านลาด		สัมพันธ์
3	นาง ศศิญา กิ่งธนะ	22/1 ม.7 ต.บ้านลาด	0804911236	ศศิญา
4	นาง นริศดา งามโพธิ์	50 ม.7 ต.บ้านลาด	089 4331349	นริศดา
5	นางนงนรี เก่งการกิจ	25/1 ม.7 ต.บ้านลาด		นงนรี
6	นายประสงค์ เก่งการกิจ	25/1 ม.7 ต.บ้านลาด		ประสงค์
7	นางอัญญา อิมพาทิ	16 ม.9 ต.บ้านลาด	085-7140692	อัญญา
8	นางอรรษา อิมพาทิ	31 ม.9 ต.บ้านลาด		อรรษา
9	นางกัญญา อิมพาทิ	59 ม.7 ต.บ้านลาด	089-4314889	
10	นางบัวผัน อิมพาทิ	237 ม.3 ต.บ้านลาด	083-3196483	บัวผัน
1	นางสัมพันธ์ ส้ม	142 ม.1 ต.บ้านลาด อ.แม่วาง	086-1145431	สัมพันธ์
2	นางกัญญา ส้ม	458 ม.4 ต.บ้านลาด อ.แม่วาง จ.แม่ฮ่องสอน	086-9131434	กัญญา
3	นางนงนรี คำสิงห์	114 ม.1 ต.บ้านลาด อ.แม่วาง จ.แม่ฮ่องสอน	084-8083879	นงนรี
4	นางนงนรี ส้ม	22 ม.7 ต.บ้านลาด อ.แม่วาง อ.แม่ฮ่องสอน	087-4602321	นงนรี
5	นางอัญญา ส้ม	44/1 ม.8 ต.บ้านลาด อ.แม่วาง อ.แม่ฮ่องสอน	081-1674424	อัญญา
6	นางกัญญา ส้ม	74 ม.3 ต.บ้านลาด อ.แม่วาง อ.แม่ฮ่องสอน		กัญญา
7	นางกัญญา ส้ม	25 ม.9 ต.บ้านลาด อ.แม่วาง อ.แม่ฮ่องสอน	081-0357296	กัญญา
8	นายสัมพันธ์ ส้ม	102/2 ม.2 ต.บ้านลาด อ.แม่วาง จ.แม่ฮ่องสอน	080-4953213	สัมพันธ์

รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรม

จากจำนวนเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรม 34 ครัวเรือน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นชาย 18 คน หญิง 16 คน อาชีพหลักทำการเกษตร 27 คน มีประกอบอาชีพอื่นเสริม คือรับจ้าง 5 คน และเป็นข้าราชการที่ต้องการเรียนรู้ระบบการผลิตผักปลอดสารพิษ เพื่อไปทำเป็นอาชีพเสริม 2 คน ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา มี 2 รายที่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เข้าร่วมการฝึกอบรมการผลิตผักปลอดสารพิษ

ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	18	52.94
หญิง	16	47.05
รวม	34	100.00
อาชีพ		
เกษตรกรรวม	27	79.41
รับจ้าง	5	14.71
รับราชการ	2	5.88
รวม	34	100.00
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	27	79.41
มัธยมศึกษา	5	14.70
ปริญญาตรี	1	2.94
ปริญญาโท	1	2.94
รวม	34	100.00

ในการฝึกอบรม ได้ให้เกษตรกรทำแบบสอบถามเพื่อประเมินผลก่อนและหลังการฝึกอบรมถึงการได้รับความรู้ด้านการผลิตผักปลอดสารพิษ พบว่าระดับความรู้ของเกษตรกรก่อนการเข้ารับการฝึกอบรมการผลิตผักปลอดสารพิษและการตลาด เกษตรกรมีความรู้ระดับคะแนนเฉลี่ย ระดับน้อยถึงปานกลาง (ตารางที่ 1.2) และหลังจากฝึกอบรมแล้ว เกษตรกรมีความรู้ด้านการผลิตและการตลาดเพิ่มขึ้นในระดับดี ถึงดีมาก (ตารางที่ 1.3) สรุปได้ว่าการฝึกอบรมในครั้งนี้ เกษตรกรได้รับความรู้เพิ่มมากขึ้นและจะนำความรู้ไปใช้ในการผลิตผักปลอดสารพิษในระดับไร่นาต่อไป

ตารางที่ 1.2 ความรู้ความเข้าใจในการผลิตผักปลอดสารพิษก่อนการฝึกอบรม

หน่วย: จำนวนคนและร้อยละ

ความรู้ที่ฝึกอบรม	ระดับความรู้ที่ได้รับ					เฉลี่ย
	5	4	3	2	1	
1. ความรู้ความเข้าใจในระบบการผลิตผักปลอดสารพิษ	2 (5.88)	8 (33.33)	14 (41.18)	10 (29.41)	0 (0.00)	2.89
2. ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชในการผลิตผักปลอดสารพิษ	2 (5.88)	3 (8.28)	13 (38.23)	12 (35.29)	4 (11.76)	2.62
3. ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันกำจัดโรคพืชในการผลิตผักปลอดสารพิษ	0 (0.00)	5 (14.70.52)	15 (44.12)	12 (35.29)	2 (5.88)	2.68
4. ความรู้ความเข้าใจในการใช้ปุ๋ยในการผลิตผักปลอดสารพิษ	2 (5.88)	4 (11.76)	13 (38.20)	11 (32.35)	4 (12.50)	2.68
5. ความรู้ความเข้าใจในการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการผลิตผักปลอดสารพิษ	2 (5.88)	7 (20.59)	6 (17.65)	13 (38.23)	6 (17.65)	1.99
6. ความรู้ความเข้าใจในระบบตลาดของผักปลอดสารพิษ	0 (0.00)	7 (20.573)	11 (32.35)	8 (23.52)	8 (23.52)	2.50
7. ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานพืชผักปลอดสารพิษ	2 (5.88)	5 (14.70)	7 (20.57)	6 (17.65)	14 (41.18)	1.98

หมายเหตุ : การแปลความหมายแบบสอบถามเป็นชนิดประมาณค่า 5 หน่วย

มากที่สุด = 5

มาก = 4

ปานกลาง = 3

น้อย = 2

น้อยที่สุด = 1

การกำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ยและตีความหมายค่าเฉลี่ย (ประกอบ กรรณสูตร 2530-15)

- ค่าเฉลี่ย 4.50 - 50 = ดีที่สุด
 ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 = ที่ดี
 ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 = ดีปานกลาง
 ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 = ไม่ดี
 ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 = ไม่ดีที่สุด

ตารางที่ 1.3 ความรู้ความเข้าใจในการผลิตผักปลอดสารพิษหลังการฝึกอบรม

ความรู้ที่ฝึกอบรม	ระดับความความรู้ที่ได้รับ					ค่าเฉลี่ย
	5	4	3	2	1	
1. ความรู้ความเข้าใจในระบบการผลิตผักปลอดสารพิษ	7 (20.59)	20 (58.82)	7 (20.59)	0 (0.00)	0 (0.00)	4
2. ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชในการผลิตผักปลอดสารพิษ	13 (38.24)	12 (35.29)	9 (26.47)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.5
3. ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันกำจัดโรคพืชในการผลิตผักปลอดสารพิษ	9 (26.47)	19 (55.88)	5 (14.71)	1 (2.94)	0 (0.00)	4
4. ความรู้ความเข้าใจในการใช้ปุ๋ยในการผลิตผักปลอดสารพิษ	9 (26.47)	20 (58.82)	5 (14.71)	0 (0.00)	0 (0.00)	4.17
5. ความรู้ความเข้าใจในการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการผลิตผักปลอดสารพิษ	9 (26.47)	20 (58.82)	4 (11.76)	1 (2.94)	0 (0.00)	4.17
6. ความรู้ความเข้าใจในระบบตลาดของผักปลอดสารพิษ	10 (29.41)	13 (38.24)	9 (26.47)	2 (5.88)	0 (0.00)	3.91
7. ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานพืชผักปลอดสารพิษ	8 (23.53)	19 (55.88)	5 (14.71)	2 (5.88)	0 (0.00)	3.78

ภาพที่ 1.1 เกษตรกรลงทะเบียนเข้ารับการศึกษา

ภาพที่ 1.2 ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

ภาพที่ 1.3 ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

กิจกรรมที่ 1.2 สนับสนุนให้เกษตรกรนำความรู้ไปใช้ในระดับไร่นา

จากการฝึกอบรมเกษตรกร การจัดทำแปลงเรียนรู้ในท้องถิ่น การสนับสนุนอุปกรณ์การเกษตร สำหรับแปลงเรียนรู้การผลิตผักปลอดสารพิษในท้องถิ่น ได้แก่ อุปกรณ์กับดักแมลงศัตรูพืช พลาสติกคลุม แปลงปลูกถาดเพาะเมล็ด แสลง สำหรับคลุมแปลงกล้าผัก ให้ความรู้ด้านการป้องกันกำจัดโรคพืชโดยใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา มีการสาธิตวิธีการเลี้ยงเชื้อและวิธีการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการป้องกันกำจัดโรคของพืชผัก เพื่อให้กลุ่มสมาชิกได้เรียนรู้และนำไปใช้ การจัดทัศนศึกษาดูงานการปลูกผักปลอดสารพิษของสมาชิกที่ประสบความสำเร็จเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับกลุ่มเกษตรกรและทางโครงการฯ ได้ดำเนินการติดตามผลการปฏิบัติงานของกลุ่มเกษตรกรทุกพื้นที่เป้าหมาย โดยวางแผนการเข้าปฏิบัติงานในพื้นที่ต่าง ๆ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง หมุนเวียนจนครบทุกพื้นที่ เพื่อให้คำแนะนำ และแก้ปัญหาการปลูกพืชผักของเกษตรกร โดยใช้จุดนัดพบในแปลงปลูกผักของเกษตรกรและแปลงเรียนรู้ในท้องถิ่น เกษตรกรแกนนำทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน สนับสนุนให้ความรู้ด้านการตลาดและการผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปใช้ใน ระดับไร่นา เกิดแหล่งผลิตผักปลอดสารพิษและเกิดการขยายผลเผยแพร่ความรู้ด้านเทคโนโลยีการผลิตพืชผักปลอดสารพิษในชุมชน การดำเนินงานของโครงการฯ ในปี พ. ศ. 2552 มีจำนวนเกษตรกรทั้งหมด 18 คน และพื้นที่พื้นที่ปลูกผักปลอดสารพิษ 15.5 ไร่ (แสดงตารางที่ 1.4)

ตารางที่ 1.4 พื้นที่ปลูก จำนวนเกษตรกรและผลผลิตผักปลอดสารพิษ ปี 2552

แหล่งปลูก	จำนวนเกษตรกร (คน)	พื้นที่ปลูก (ไร่)
1.บ้านแม่ฮ่องใต้ ต.แม่ก้ำ อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่	3	2.0
2.บ้านร่องขุด ต.แม่ก้ำ อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่	3	3.0
3 บ้านริมวาง ต.บ้านกาด อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่	12	10.5
รวม	18	15.5

ภาพที่ 1.4 แปลงผลิตผักปลอดสารพิษในท้องถิ่น

การนำเทคโนโลยีระบบการผลิตพืชผักปลอดสารพิษใช้ในระดับไร่นา

การศึกษานำเทคโนโลยีไปใช้ในระดับไร่นาหลังการถ่ายทอดความรู้การผลิตผักปลอดสารพิษพบว่าเกษตรกรได้นำเอาความที่ได้จากการอบรมไปใช้ในระดับไร่นา เช่น กักตักแมลง การเลือกพืชผักที่เคยปลูกเป็นหลักและหลังจากนั้นได้ศึกษาข้อมูลพืชผักชนิดใหม่ ๆ ที่โครงการแนะนำเกษตรกรให้ความสนใจและนำมาปลูกร่วมกับพืชที่เคยปลูก การเลือกชนิดผัก เกษตรกรแบ่งออกเป็น 3 ชนิด

1. ผักชนิดหลัก เป็นชนิดผักที่ปลูกได้ตลอดปี
2. ผักชนิดรอง เป็นผักที่ปลูกได้เฉพาะฤดูกาล
3. ผักพื้นเมือง

สำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกผักหลักและผักรองบางชนิด ดังแสดงในตารางที่ 1.5 ส่วนตารางที่ 1.6 แสดงช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกผักพื้นเมืองบางชนิด ทั้งนี้ในพืชผักที่มีอายุการเก็บเกี่ยวไม่เกิน 45 วัน เกษตรกรจะใช้วิธีการหว่านกล้าหลี้อมกันประมาณ 5 -7 วัน ทำให้เก็บเกี่ยวผลผลิตออกอย่างต่อเนื่อง และปลูกพืชชนิดเสริมตามฤดูกาลที่เหมาะสม

ตารางที่ 1.5 ฤดูกาลที่เหมาะสมต่อการปลูกพืชบางชนิดในระบบการผลิตแบบผสมผสาน

ชนิดพืช	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ผักกาดฮ่องเต้												
2. ผักคะน้า												
3. ผักกวางตุ้ง												
4. ผักบุ้งจีน												
5. ผักโขมจีน												
6. ผักสลัดใบ												
7. มะเขือยาว												
8. ถั่วแขก												
9. กะหล่ำดอก												
10. กะหล่ำปลี												
11. บร็อกโคลี่												
12. ตั้งโอ๋												
13. ถั่วฝักยาว												
14. แตงกวา												
15. ผักกาดขาวไม่ห่อ												
16. ผักกาดหัว												
17. ผักชี												
18. คื่นช่าย												
19. มะเขือเปราะ												
20. บวบเหลี่ยม												
21. หอมแบ่ง												
22. ปวยเล้ง												
23. หอมหัวใหญ่												

ปลูกได้ดี
 ปลูกได้
 ปลูกได้ ต้องใช้พันธุ์เฉพาะ

ตารางที่ 1.6 ชนิดผักพื้นเมืองที่เกษตรกรเลือกปลูก

ชนิดผัก	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. ผักหวานบ้าน	—————											
2. ชะอม	—————											
3. ผักปลัง	—————											
4. มะระหวาน	—————											
5. กระเจี๊ยบเขียว	—————											
6. ถั่วพู	—————											
7. ผักกูด	—————											
8. ตำลึง	—————											
9. ผักเซียงดา	—————											
10. ผักหนาม	—————											
11. มะเขือพวง	—————											
12. มะระขี้นก	—————											
13. ผักขี้หูด	—————											
14. บัวบก	—————											
15. ถุน	—————											

————— ปลูกได้ดี ————— ปลูกได้

เกษตรกรปลูกผักชนิดหลักหมุนเวียนตลอดปี เฉลี่ยประมาณ 8 รุ่น ต่อปี และปลูกผักชนิดรอง เช่น กะหล่ำดอก กะหล่ำปลี ปวยเล้ง ฯลฯ และผักพื้นเมืองเสริมตามฤดูกาลที่เหมาะสม โดยวิธีการปลูกพืชหมุนเวียนไม่ให้ซ้ำตระกูลในแปลงเดียว การวางแผนการปลูกพืชผักโดยวิธีนี้เป็นการวิธีการที่เกษตรกรใช้ ปลูกพืชผักที่ประสิทธิภาพสูง (ตารางที่ 1.7)

ตารางที่ 1.7 ตัวอย่างการวางแผนปลูกผักปลอดสารพิษของเกษตรกร

ชนิดผัก	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12			
ผักชนิดหลัก	คะน้า	หอมแบ่ง		โคมจีน		ฮ่องเต้		ผักบุ้ง	สลัด		กวาดั่ง		คะน้า		
ผักชนิดรอง	กะหล่ำดอก			ถั่วฝักยาว			บวบ			สลัดแก้ว		ปวยเล้ง			
ผักพื้นเมือง	ผักหวานบ้าน / ชะอม / ผักเชียงดา/ผักขี้หูด/มะระหวาน														
	ผักปลัง								ถั่วพู				มะระขี้นก		

การวางแผนการหว่านกล้าในพืชผักชนิดหลัก เกษตรกรจะหว่านกล้าหลั่มกันประมาณ 5-7 วัน ต่อ 1 รุ่น เกษตรกรจะหว่านไปเรื่อย ๆ จนครบรอบอายุเก็บเกี่ยวของพืชผักรุ่นแรก หลังจากเก็บเกี่ยวพืชผักรุ่นที่ 1 แล้วจะหว่านผักรุ่นใหม่ทดแทนที่ทันที และทำการเก็บผักรุ่นที่ 2 ต่อไป (ตารางที่ 1.8) การปลูกผักหมุนเวียนและเลือกพืชผักชนิดหลัก พืชผักชนิดรอง มีทั้งผักทั่วไปและผักพื้นเมือง ทำให้เกษตรกรมีผลผลิตผักที่หลากหลายออกจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง (ภาพที่ 1.5)

ตารางที่ 1.8 การวางแผนการหว่านกล้า

ชนิดผัก	อายุเก็บเกี่ยว(วัน)	รุ่น/วันปลูก		
		15	30	45
1. คะนํ้า	30-45			
2. ผักโขม	25-30			
3. ผักกวางตุ้ง	25-30			
4. สลัด	30			
5. ส่องเต้	30			
5. ผักโขม	25			
6. ผักบุ้ง	25			

ภาพที่ 1.5 ตัวอย่างระบบการปลูกพืชผักปลอดสารพิษของเกษตรกร

ปลูกได้ตลอดปี

ผักชนิดหลัก

ปลูกตามฤดูกาล

ผักชนิดรอง

ปลูกตามฤดูกาล

ผักพื้นบ้าน

คะนํ้า

กวางตุ้ง

ผักบุ้ง

ผักโขมจีน

สลัด

ส่องเต้

หอมแบ่ง

มะเขือยาว

มะเขือเปราะ

ผักกาด (พันธุ์เบา)

บร็อคโคลี่

กะหล่ำดอก

กะหล่ำปลี

สลัดแก้ว

สลัดคอส

บวบเหลี่ยม

ปวยเล้ง

หอมใหญ่

ถั่วฝักยาว

แตงกวา

มะระจีน

ถั่วพู

ผักปลัง

กระเจี๊ยบเขียว

ผักหวานบ้าน

ผักเชียงดา

ชะอม

มะระจีนก

ระบบการผลิตผักปลอดสารพิษแบบผสมผสาน

ทัศนคติของเกษตรกรต่อเทคโนโลยีการผลิตผักปลอดสารพิษ

ผลจากการศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรต่อเทคโนโลยีการผลิตผักปลอดสารพิษ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 100 มีทัศนคติที่ดีที่สุด กับการใช้กับดักกาวเหนียวดักแมลงศัตรูพืช การวางแผนปลูกพืชผักแบบหมุนเวียนการวางแผนปลูกพืชไม่ซ้ำตระกูลในแปลงเดียวกัน การคัดเลือกชนิดผักที่ปลูกให้เหมาะสมกับฤดูกาล และปรับสภาพแวดล้อม โดยการงดใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (คะแนนเฉลี่ย = 5) รองลงเป็นทัศนคติต่อการเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดี คือ ร้อย 71.42 มีทัศนคติที่ดีมาก ร้อยละ 14.29 ทัศนคติที่ดี ร้อยละ 14.29 ทัศนคติที่ระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ย = 4.8

ส่วนเทคโนโลยีอื่นๆ ที่เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีเรียงตามลำดับได้แก่ วิธีการเตรียมกล้าโดยใช้ถาดเพาะเมล็ด (คะแนนเฉลี่ย = 4.4) การจับฆ่าทำลายศัตรูพืชเมื่อสำรวจพบในแปลงผัก (คะแนนเฉลี่ย = 4.1) การใช้สแตนคลุมแปลงผักในระยะเมล็ดเริ่มงอกและระยะย้ายกล้าใหม่ (คะแนนเฉลี่ย = 4.0) การถอน การตัดแต่งกิ่ง ในส่วนของพืชที่มีโรคระบาดทั้ง (คะแนนเฉลี่ย = 3.8) การใช้ตาข่ายในระยะต้นกล้ากับพืชผักบางชนิดและการใช้เชื้อไตรโคเดอร์มา (คะแนนเฉลี่ยข้อละ = 3.6) โดยที่เกษตรกรมีทัศนคติต่อวิธีการให้น้ำด้วยระบบสปริงเกอร์น้อยที่สุด คือมีคะแนนเฉลี่ย 3.5 โดยมีร้อยละของทัศนคติของเกษตรกรในแต่ละเทคโนโลยี ดังแสดงในตารางที่ 1.9

ตารางที่ 1.9 การตอบสนองต่อเทคโนโลยีการผลิตผักปลอดสารพิษของเกษตรกร

เทคโนโลยีการผลิตผักปลอดสารพิษ	ระดับการตอบสนอง (หน่วย: จำนวนคนและร้อยละ)							
	5	4	3	2	1	รวม	ค่าเฉลี่ย	SD
1. การใช้กับกาวเหนียวดักแมลงศัตรูพืช	14	0	0	0	0	14		
	100	00	00	00	00	100	5	0.64
2. การ จับ มา ทำลายศัตรูพืช เมื่อสำรวจพบในแปลงผัก (เพื่อป้องกันแพร่ระบาด)	4	8	2	0	0	14		
	28.57	57.14	14.29	00	00	100	4.14	0.11
3. การถอน การตัดแต่งกิ่ง ในส่วนของพืชที่มีโรคราบดทั้ง	6	6	2	0	0	14		
	42.86	57.14	14.29	00	00	100	3.88	0.17
4. การใช้ตาข่ายในระยะต้นกล้ากับพืชผักบาง ชนิด	3	6	4	0	0	14		
	28.57	42.86	21.43	00	00	100	3.64	0.15
5. การวางแผนการปลูกผักแบบหมุนเวียน	14	0	0	0	0	14		
	100	00	00	00	00	100	5	0.64
6. การปลูกผักแบบหลากหลายชนิด (หมุนเวียนไม่ซ้ำ - ตระกูลในแปลงเดียวกัน)	14	0	0	0	0	14		
	100	00	00	00	00	100	5	0.64
7. การใช้เชื้อไตรโคเดอร์มา	3	4	6	1	0	14		
	21.43	28.57	42.86	7.13	00	100	3.64	0.15
8. การให้น้ำระบบสปริงเกอร์	4	2	7	1	0	14		
	28.57	57.14	50.00	7.13		100	3.49	0.01
9. การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์พืชดี	10	3	1	0	0	14		
	71.42	21.43	7.13	00	00	100	4.75	0.02
10. วิธีการเตรียมกล้าโดยวิธีใช้ถาดเพาะเมล็ด	10	2	2	0	0	14		
	71.42	14.29	14.29	00	00	100	4.43	0.05
11. การใช้แกลบคลุมแปลงผักในระยะเมล็ดเริ่มงอกและระยะย้ายกล้าใหม่	4	2	8	0	0	14		
	28.57	14.28	57.14	00	00	100	3.99	0.14
12. การคัดเลือกชนิดผักปลูกให้เหมาะสมตามฤดูกาล (ผักชนิดหลัก ผักชนิดรอง)	14	0	0	0	0	14		
	100	00	00	00	00	100	5	0.60
13. การปรับสภาพแวดล้อมโดยวิธีการรดน้ำสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	14	0	0	0	0	14		
	100	00	00	00	00	100	5	0.64

หมายเหตุ : การแปลความหมายแบบสอบถามเป็นชนิดประมาณค่า 5 หน่วย

มากที่สุด = 5

มาก = 4

ปานกลาง = 3

น้อย = 2

น้อยที่สุด = 1

การกำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ยและตีความหมายค่าเฉลี่ย

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 50 = ดีที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 = ที่ดี

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 = ดีปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 = ไม่ดี

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 = ไม่ดีที่สุด

กิจกรรมที่ 1.3 การพัฒนาความรู้จากการปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้

โครงการ ฯ ได้ดำเนินการสนับสนุนจัดทำแปลงนำร่องการผลิตผักปลอดสารพิษ (แปลงเรียนรู้) ในระดับท้องถิ่น โดยจำลองระบบการผลิตจากสถานีวิจัยเกษตรเขตชลประทาน เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกร และได้ทำการคัดเลือกเกษตรกรแกนนำจำนวน 3 แห่ง ได้แก่

1. นายรังสรรค์ กันธิยะ บ้านริมวาง ต. บ้านกาด อ.แม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ผลิต 1 ไร่ ชนิดพืชที่เลือกปลูก ได้แก่ ผักกาด กวางตุ้ง คะน้า ผักบุ้ง ผักโขมจีน ถั่วฝักยาว กระเจี๊ยบเขียว ผักกาดขาวปลี แตงกวาและบร็อกโคลี่

2. นายสุทัศน์ จันทรมา บ้านแม่ข่องใต้ ต. แม่ก่า อ. สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ พื้นที่ผลิต 1 ไร่ชนิดพืชที่เลือกปลูก ได้แก่ กะหล่ำดอก กะหล่ำปลี คะน้า หอมแบ่ง ผักกาดกวางตุ้ง ผักกาดขาวปลี ผักบุ้งและมะระจีน

3. นายทวี ทากา บ้านร่องขุด ต.แม่ก่า อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ พื้นที่ผลิต 1 ไร่ ชนิดพืชที่เลือกปลูก ได้แก่ คะน้า มะเขือยาว มะเขือเปราะ กวางตุ้ง กะหล่ำปลี กะหล่ำดอก กระเจี๊ยบเขียว แตงกวาและผักบุ้ง

ผลการจัดทำแปลงเรียนรู้ในท้องถิ่น พบว่าเกิดการถ่ายทอดความรู้ระหว่างระหว่างนักวิชาการเกษตรกับเกษตรกร และระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกร ทำให้เกษตรกรสามารถแก้ไขปัญหา ด้านการจัดการ การผลิตผักปลอดสารพิษได้ดีขึ้น

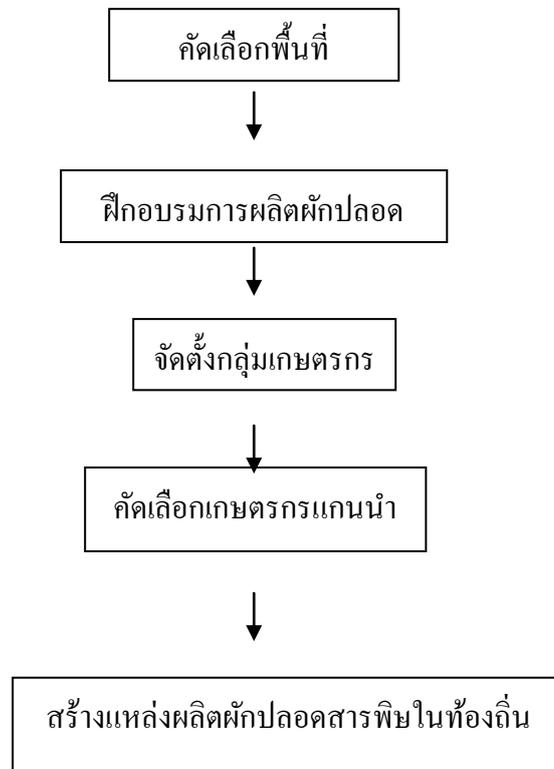
ภาพที่ 1.6 แปลงเรียนรู้ในท้องถิ่นบ้านริมวาง

ภาพที่ 1.7 เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มเกษตรกร

กิจกรรมที่ 1.4 การสร้างบุคคลในท้องถิ่นให้เป็นแกนนำเกษตรกร

การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร การดำเนินการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตผักปลอดสารพิษ การคัดเลือกหัวหน้ากลุ่มหรือแกนนำเกษตรกร เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน และจัดทำแปลงเรียนรู้ในท้องถิ่น สำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกร ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ (ภาพที่ 1.8)

ภาพที่ 1.8 ขั้นตอนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร